

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.02.2016, sen. zn. 29 ICdo 16/2016, ECLI:CZ:NS:2016:29.ICDO.16.2016.1

Číslo: 32/2017

Právní věta: Ve smyslu ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř. se rozhodnutím, kterým bylo řízení (jeho relativně samostatná fáze) skončeno, v insolvenčním řízení rozumí pro první fázi i rozhodnutí o úpadku a pro druhou fázi i rozhodnutí o způsobu řešení úpadku. Usnesení, kterým insolvenční soud potvrdil usnesení, jímž schůze věřitelů odvolala dosavadního insolvenčního správce dlužníka z funkce a ustanovila nového insolvenčního správce dlužníka (§ 29 insolvenčního zákona), není ve smyslu ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř. usnesením soudu prvního stupně, kterým bylo insolvenční řízení (jeho relativně samostatná fáze) skončeno.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 29.02.2016

Spisová značka: 29 ICdo 16/2016

Číslo rozhodnutí: 32

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Insolvence, Insolvenční správce, Žaloba pro zmatečnost

Předpisy: § 229 odst. 1 o. s. ř.
§ 29 IZ

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání dlužníka a věřitele č. 27 proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24. 9. 2015, sp. zn. 32 ICm 736/2014, 12 VSOL 124/2015 (KSBR 27 INS 6965/2011).

I. Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením ze dne 18. 2. 2014, č. j. KSBR 27 INS 6965/2011-B-33, Krajský soud v Brně v insolvenčním řízení vedeném na majetek dlužníka (D., s. r. o.):

1/ Potvrdil usnesení, jímž schůze věřitelů konaná 18. 2. 2014 (dále jen „schůze věřitelů“) odvolala z funkce insolvenčního správce dlužníka JUDr. M. K. [bod I. výroku].

2/ Potvrdil usnesení, jímž schůze věřitelů ustanovila novou insolvenční správkyní JUDr. M. H. [bod II. výroku].

3/ Vyzval M. H., aby mu do 28. 3. 2014 podala zprávu o aktuálním průběhu řízení (bod III. výroku).

4/ Uložil M. K., aby do 30 dnů podal zprávu o své činnosti, o stavu majetku, který spravoval, a aby vyúčtoval svou odměnu, hotové výdaje a náklady, které mu vznikly v souvislosti se správou a údržbou majetku (bod IV. výroku).

2. Insolvenční soud poukázal na to, že jde o rozhodnutí vydané dle vůle věřitelů a jejich hlasování a dle § 29 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), které neobsahuje podrobnější odůvodnění [§ 169 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“)], jelikož jde o usnesení, proti kterému není přípustné odvolání a kterému nikdo neodporoval.

3. Proti usnesení insolvenčního soudu ze dne 18. 2. 2014 podali dlužník a věřitel č. 27 (Advokátní kancelář E. JUDr. P. a spol., v. o. s.) dne 28. 2. 2014 žalobu pro zmatečnost, majíce za to, že je dána zmatečnostní vada dle § 229 odst. 1 písm. b) o. s. ř. (tedy že ten, kdo v řízení vystupoval jako účastník, neměl způsobilost být účastníkem řízení), jelikož pohledávka České spořitelny, a. s., nebyla v insolvenčním řízení v době konání schůze věřitelů zjištěna a insolvenční soud nemohl (neměl) tomuto věřiteli přidělit hlasovací práva (jež ovlivnila výsledek hlasování).

4. Usnesením ze dne 30. 3. 2015, č. j. 32 ICm 736/2014-26, insolvenční soud žalobu pro zmatečnost zamítl.

5. Insolvenční soud vyšel z ustanovení § 229 odst. 1, § 234 odst. 1 a § 235e odst. 2 o. s. ř., přičemž dospěl k závěru, že žaloba pro zmatečnost je sice včasná, ale není přípustná, jelikož jí napadené rozhodnutí není (pravomocným) rozhodnutím, jímž se soudní řízení končí.

6. K odvolání dlužníka a věřitele č. 27 Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 24. 9. 2015, č. j. 32 ICm 736/2014, 12 VSOL 124/2015-43 (KSBR 27 INS 6965/2011), potvrdil usnesení insolvenčního soudu ze dne 30. 3. 2015.

7. Odvolací soud vyšel z ustanovení § 229 o. s. ř. a z § 29 odst. 1 insolvenčního zákona, načež přitakal závěru insolvenčního soudu, že žaloba pro zmatečnost není přípustná. K tomu dále dodal, že:

[1] Odvolací soud nemá žádné pochybnosti o tom, že usnesení, kterým insolvenční soud potvrdil usnesení schůze věřitelů o ustanovení nového insolvenčního správce a deklaroval odvolání dosavadního insolvenčního správce, není rozhodnutím ve věci samé; srov. závěry obsažené v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2009, sen. zn. [29 NSČR 4/2009](#) [jde o usnesení uveřejněné pod číslem 103/2009 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 103/2009“), které je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu].

[2] Případná není ani argumentace odvolatelů, že rozhodnutím insolvenčního soudu vydaným ve smyslu § 29 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona se končí určitá část insolvenčního řízení. Tomuto názoru lze oponovat například tím, že i v dalších fázích insolvenčního řízení se insolvenční soud musí zabývat nároky konkrétní osoby odvolaného insolvenčního správce (na jeho odměně či hotových výdajích).

[3] Rozhodnutí o změně v osobě insolvenčního správce vydané v intencích § 29 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona není rozhodnutím podřaditelným pod § 229 o. s. ř.

II. Dovolání a vyjádření k němu

8. Proti usnesení odvolacího soudu podali dlužník a věřitel č. 27 dovolání, jehož přípustnost vymezují ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř. argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena (otázky, zda žalobou pro zmatečnost napadené usnesení insolvenčního soudu je rozhodnutím, jímž se řízení končí), a požadují, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

9. Dovolatelé vytýkají odvolacímu soudu nesprávné právní posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.) co do povahy usnesení napadeného žalobou pro zmatečnost, s tím, že usnesení insolvenčního soudu o „potvrzení změny insolvenčního správce“ je rozhodnutím, které se týká vedení řízení (jeho podmínek) a vzhledem ke své závažnosti by mělo být přezkoumatelné opravným prostředkem „nebo“ žalobou pro zmatečnost.

10. Dále dovolatelé snášejí argumenty na podporu názoru, že schůze věřitelů nedosáhla kvóra potřebného pro rozhodnutí o osobě insolvenčního správce.

11. Následně uzavírají, že předmětné usnesení je velmi významným rozhodnutím upravujícím „další vedení insolvenčního řízení“, a kdyby je nebylo možné podřadit ustanovení § 229 o. s. ř., bylo by zcela nepřezkoumatelné, což by odporovalo právu na spravedlivý proces.

III.

Přípustnost dovolání

12. S přihlédnutím k době vydání napadeného rozhodnutí je pro dovolací řízení rozhodný občanský soudní řád ve znění účinném od 1. 1. 2014 (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2014, sen. zn. [29 NSČR 45/2014](#), uveřejněné pod číslem 80/2014 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

13. Dovolání v dané věci je přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., když napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky procesního práva, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena (otázky, zda žalobou pro zmatečnost napadené usnesení insolvenčního soudu je rozhodnutím, jímž se řízení končí).

IV.

Důvodnost dovolání

14. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

15. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

16. Podle ustanovení § 229 o. s. ř. (ve znění, jež od vydání usnesení napadeného žalobou pro zmatečnost nedoznalo změn) žalobou pro zmatečnost účastník může napadnout pravomocné rozhodnutí soudu prvního stupně nebo odvolacího soudu, kterým bylo řízení skončeno, jestliže a/ bylo rozhodnuto ve věci, která nenáleží do pravomoci soudů, b/ ten, kdo v řízení vystupoval jako účastník, neměl způsobilost být účastníkem řízení, c/ účastník řízení neměl procesní způsobilost nebo nemohl před soudem vystupovat (§ 29 odst. 2) a nebyl řádně zastoupen, d/ nebyl podán návrh na zahájení řízení, ačkoliv podle zákona ho bylo třeba, e/ rozhodoval vyloučený soudce nebo přísedící, f/ soud byl nesprávně obsazen, ledaže místo samosoudce rozhodoval senát, g/ bylo

rozhodnuto v neprospěch účastníka v důsledku trestného činu soudce nebo přisedícího, h/ účastníku řízení byl ustanoven opatrovník z důvodu neznámého pobytu nebo proto, že se mu nepodařilo doručit na známou adresu v cizině, ačkoliv k takovému opatření nebyly splněny předpoklady (odstavec 1). Žalobou pro zmatečnost účastník může napadnout také pravomocný rozsudek soudu prvního stupně nebo odvolacího soudu nebo pravomocné usnesení těchto soudů, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé, anebo pravomocný platební rozkaz (směnečný a šekový platební rozkaz) nebo elektronický platební rozkaz, jestliže a/ v téže věci bylo již dříve zahájeno řízení, b/ v téže věci bylo dříve pravomocně rozhodnuto, c/ odvolacím soudem byl pravomocně zamítnut návrh na nařízení výkonu těchto rozhodnutí nebo pravomocně zastaven výkon rozhodnutí z důvodu, že povinnosti rozsudkem, usnesením nebo platebním rozkazem uložené nelze vykonat (§ 261a) [odstavec 2]. Žalobou pro zmatečnost účastník může napadnout též pravomocný rozsudek odvolacího soudu nebo jeho pravomocné usnesení, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé, jestliže mu byla v průběhu řízení nesprávným postupem soudu odňata možnost jednat před soudem. Totéž platí, jde-li o pravomocný rozsudek soudu prvního stupně, proti němuž není odvolání přípustné podle § 202 odst. 2 (odstavec 3). Žalobou pro zmatečnost účastník může napadnout rovněž pravomocné usnesení odvolacího soudu, kterým bylo odmítnuto odvolání nebo kterým bylo zastaveno odvolací řízení, jakož i pravomocné usnesení odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno nebo změněno usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí odvolání nebo dovolání pro opožděnost (odstavec 4).

17. Dle ustanovení § 29 insolvenčního zákona (ve znění, jež od schůze věřitelů rovněž nedoznalo změn) na schůzi věřitelů, která nejbližší následuje po přezkumném jednání, se mohou věřitelé usnést, že insolvenčním soudem ustanoveného insolvenčního správce odvolávají z funkce a že ustanovují nového insolvenčního správce. Toto usnesení je přijato, jestliže pro ně hlasovala nejméně polovina všech věřitelů přihlášených ke dni předcházejícímu konání schůze věřitelů, počítaná podle výše jejich pohledávek, kteří mají právo hlasovat (odstavec 1). Usnesení o ustanovení insolvenčního správce podle odstavce 1 potvrzuje insolvenční soud; nepotvrdí je pouze tehdy, nesplňuje-li insolvenční správce podmínky uvedené v § 21 až 24 a § 25 odst. 3; § 54 odst. 1 se nepoužije (odstavec 2). Rozhodnutí podle odstavce 2 vydá insolvenční soud do skončení schůze věřitelů, která usnesení podle odstavce 1 přijala; odvolání je přípustné, jen jestliže insolvenční soud usnesení schůze věřitelů nepotvrdí. Osobou oprávněnou k podání odvolání je pouze věřitel, který na schůzi věřitelů hlasoval pro přijetí usnesení; § 55 odst. 1 platí obdobně (odstavec 3). Insolvenčnímu správci odvolanému postupem podle odstavce 1 insolvenční soud uloží, aby mu ve stanovené lhůtě podal zprávu o své činnosti, zejména o stavu majetku, který spravoval, a aby vyúčtoval odměnu, hotové výdaje a náklady, které mu vznikly v souvislosti se správou a udržováním majetku (odstavec 4).

18. Usnesení ze dne 18. 2. 2014, kterým insolvenční soud potvrdil usnesení, jímž schůze věřitelů odvolala M. K. z funkce insolvenčního správce dlužníka a M. H. ustanovila novou insolvenční správkyní dlužníka, nepatří mezi usnesení vypočtená v § 229 odst. 4 o. s. ř. (již proto ne, že nejde o usnesení odvolacího soudu).

19. Jak přílehavě vystihl odvolací soud, nejde ani o usnesení insolvenčního soudu, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé (srov. např. R 103/2009), což vylučuje aplikaci § 229 odst. 2 a 3 o. s. ř. na danou věc.

20. Podle ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř. pak lze pro tzv. zmatečnostní vady řízení v tomto ustanovení uvedené (včetně dovolateli dovozované zmatečnostní vady dle § 229 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.) podat žalobu pro zmatečnost jen proti pravomocnému rozhodnutí (usnesení nebo rozsudku) soudu prvního stupně nebo odvolacího soudu, „kterým bylo řízení skončeno“.

21. Nejvyšší soud předesílá, že již v důvodech usnesení ze dne 29. 4. 2010, sen. zn. [29 NSČR 30/2009](#), uveřejněného pod číslem 14/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, zdůraznil, že pro insolvenční řízení nelze bez dalšího (automaticky) přejímat judikatorní závěry ustavené při

výkladu zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání [a to především proto, že insolvenční zákon obsahuje poměrně podrobná procesní pravidla, jež je třeba vnímat v jejich komplexnosti a jejichž pojetí ne vždy (a to zpravidla záměrně) odpovídá tomu, jak bylo v obdobné procesní situaci postupováno za účinnosti zákona o konkursu a vyrovnání]. To nicméně neplatí pro závěry formulované v konkursních poměrech k charakteristice konkursního řízení [shodně srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2014, sen. zn. [29 NSČR 5/2014](#), uveřejněné pod číslem 61/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 61/2014“)].

22. Také insolvenční řízení se člení na několik relativně samostatných částí, a proto i pro ně jsou *mutatis mutandis* uplatnitelné závěry, které Nejvyšší soud zformuloval pro poměry zákona o konkursu a vyrovnání např. v rozsudku ze dne 25. 6. 2009, sp. zn. [29 Cdo 2917/2007](#), uveřejněném pod číslem 42/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 42/2010“).

23. V něm Nejvyšší soud dovodil, že pro konkursní řízení je charakteristické, že se člení na několik relativně samostatných fází. První, přípravná fáze, počíná podáním návrhu na prohlášení konkursu a končí prohlášením konkursu, druhá, realizační fáze, se v době od prohlášení konkursu do podání konečné zprávy správcem konkursní podstaty pojí s přihlašovaním pohledávek věřitelů, zjišťováním majetku patřícího do konkursní podstaty a zpeněžováním tohoto majetku a třetí, závěrečná fáze, počínající rozvrhovým usnesením, zahrnuje vlastní rozvrh výtěžku zpeněžení majetku konkursní podstaty mezi věřitele a zrušení konkursu. Uvedená charakteristika v základních rysech odpovídá i poměrům insolvenčního řízení, s tím však, že jednotlivé fáze insolvenčního řízení nejsou totožné s fázemi konkursního řízení dle zákona o konkursu o vyrovnání (srov. opět i R [61/2014](#)).

24. První, přípravná, fáze insolvenčního řízení (jež začíná podáním insolvenčního návrhu) končí rozhodnutím o úpadku (není-li řízení skončeno takzvaným jiným rozhodnutím o insolvenčním návrhu, k tomu srov. § 142 a § 108 odst. 3 insolvenčního zákona).

25. Druhou fází insolvenčního řízení je fáze, která začíná rozhodnutím o úpadku. Je určena k tomu, aby v ní bylo rozhodnuto o způsobu řešení úpadku u dlužníka, u něhož byl zjištěn úpadek, a končí právě rozhodnutím o způsobu řešení úpadku [prohlášením konkursu, povolením reorganizace nebo povolením oddlužení (srov. § 4 odst. 2 insolvenčního zákona)]. Druhá fáze insolvenčního řízení nemusí probíhat samostatně až po skončení fáze první (přípravné), ale při splnění zákonem stanovených podmínek (§ 148 insolvenčního zákona) může být rozhodnuto o způsobu řešení úpadku současně s rozhodnutím, jímž insolvenční soud rozhodne o úpadku dlužníka.

26. Třetí (realizační) fází insolvenčního řízení je fáze, která začíná rozhodnutím o způsobu řešení úpadku a v jejím rámci se provádí přijatý způsob řešení úpadku (srov. opět R [61/2014](#)).

27. Čtvrtou (závěrečnou) fází insolvenčního řízení je fáze vedoucí k vlastnímu rozvržení výtěžku zpeněžení majetkové podstaty mezi věřitele a ukončení insolvenčního řízení. K této fázi budiž dodáno, že samostatného charakteru je především při řešení úpadku konkursem. Při reorganizaci a oddlužení v některých situacích splývá se třetí (realizační) fází insolvenčního řízení.

28. Členění konkursního řízení (vedeného podle zákona o konkursu a vyrovnání) na jednotlivé fáze se promítlo také ve výkladu ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř.

29. V usnesení ze dne 12. 10. 2006, sp. zn. [21 Cdo 2758/2005](#), uveřejněném v časopise Soudní judikatura číslo 1, ročník 2007, pod č. 5, Nejvyšší soud pro účely posouzení přípustnosti žaloby pro zmatečnost podané pro (tvrzenou) vadu dle § 229 odst. 1 písm. d) o. s. ř. proti rozhodnutí vydanému v konkursním řízení (vedeném podle zákona o konkursu a vyrovnání) uzavřel, že v řízení ve věci konkursu, jakož i v dalších řízeních, která probíhají ve více relativně samostatných fázích (např. v řízení ve věcech péče o nezletilé děti nebo v opatrovnickém řízení), se rozumí rozhodnutím, kterým

bylo řízení skončeno, všechna rozhodnutí, kterými byla ukončena každá jeho relativně samostatná fáze, neboť – na rozdíl od rozhodnutí, která se vydávají v průběhu řízení a která nejsou způsobilým předmětem žaloby pro zmatečnost – se jimi končí řízení ohledně určitého, relativně samostatného předmětu řízení celkového a rozhodnutí, v němž se tímto způsobem promítá výsledek této relativně samostatné fáze řízení, jinak (bez využití opravných prostředků) již nemůže být změněno nebo zrušeno. Odtud dále dovodil, že rozhodnutím, kterým bylo řízení skončeno, se ve smyslu ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř. rozumí také usnesení, kterým bylo rozhodnuto o návrhu na prohlášení konkursu na majetek dlužníka.

30. V intencích této judikatury a v návaznosti na výše podané členění jednotlivých fází insolvenčního řízení nemá Nejvyšší soud pochyb o tom, že ve smyslu ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř. se rozhodnutím, kterým bylo řízení (jeho relativně samostatná fáze) skončeno, v insolvenčním řízení rozumí pro první fázi i rozhodnutí o úpadku a pro druhou fázi i rozhodnutí o způsobu řešení úpadku.

31. V dané věci zjistil insolvenční soud úpadek dlužníka a současně prohlásil konkurs na jeho majetek usnesením ze dne 1. 10. 2013, č. j. KSBR 27 INS 6965/2011-A-160.

32. Usnesení insolvenčního soudu z 18. 2. 2014 (napadené žalobou pro zmatečnost) bylo vydáno ve třetí (realizační) fázi insolvenčního řízení a Nejvyšší soud nemá žádné pochybnosti o tom, že nejde o usnesení, jímž se tato fáze insolvenčního řízení končí.

33. Usnesením, kterým insolvenční soud potvrdil usnesení, jímž schůze věřitelů odvolala dosavadního insolvenčního správce dlužníka z funkce a ustanovila nového insolvenčního správce dlužníka, totiž nekončí provádění přijatého způsob řešení úpadku dlužníka.

34. Jinak řečeno, usnesení, kterým insolvenční soud potvrdil usnesení, jímž schůze věřitelů odvolala dosavadního insolvenčního správce dlužníka z funkce a ustanovila nového insolvenčního správce dlužníka (§ 29 insolvenčního zákona), není ve smyslu ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř. usnesením soudu prvního stupně, kterým bylo insolvenční řízení (jeho relativně samostatná fáze) skončeno.

35. Dovolání proto nejsou důvodná. Nejvyšší soud tudíž, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl [§ 243d písm. a) o. s. ř.].

36. Absence výroku o nákladech dovolacího řízení je dána tím, že žaloba pro zmatečnost je (pouze) mimořádným opravným prostředkem podaným (v této věci) proti rozhodnutí vydanému v insolvenčním řízení, v němž si každý z účastníků nese náklady insolvenčního řízení ze svého [§ 170 písm. f) insolvenčního zákona]. Srov. shodně důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 12. 2015, sen. zn. [29 ICdo 6/2014](#).